

Verslagen en mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse taal- en letterkunde, 1987, p. 459-463

Openbare vergadering van 28 oktober 1987 in het Academiegebouw te Gent.

Toespraak van de heer R. de Belser
Voorzitter van de Academie

Hooggeachte vergadering, waarde collega's,

Traditiegetrouw zetten wij, zoals u weet, op elke vierde woensdag van oktober onze deuren gastvrij open voor een plechtige, openbare vergadering in eigen huis. Dit oude, door het huishoudelijk reglement van de Academie geordonneerde gebruik mag zich zichtbaar in een onverminderde bijval verheugen te oordelen naar de talrijke opkomst van buitenaf. Vele trouwe gasten van ons Genootschap ontmoeten elkaar ieder jaar opnieuw in de Koningstraat en vinden er de gelegenheid om na afloop, tijdens de receptie, elkaar te beluisteren en te beleven zowel op menselijk als op academisch niveau – waarmee ik niet bedoel dat het academisch niveau niets menselijks zou hebben. Alleen al om die reden acht ik het wenselijk, om niet te zeggen noodzakelijk, dat deze jaarlijkse traditie door de toekomstige generaties, tot ver voorbij onze levenshorizon, zou worden voortgezet in dezelfde geest van pluralisme en intellectuele verdraagzaamheid die haar in het verleden heeft gekenmerkt. Het is overigens geruststellend te mogen constateren dat de structuur van onze Academie en de geestelijke openheid van onze leden deze verdraagzaamheid en dit respect voor de overtuiging van andersdenkenden waarborgen. Het lijkt me niet ongepast daar bij wijze van inleiding even de aandacht op te vestigen op een ogenblik dat de waarachtigheid en de waardigheid door oververhitte pragmatici en op hol geslagen futuristen als inefficiënte, versleten beginselen uit het computerprogramma dreigen te worden gehaald.

Dames en heren, tot de trouwe gasten, die wij hier ieder jaar mogen verwelkomen, behoren eveneens vele prominenten. Ook vandaag heb ik de eer en het genoegen op de voorste rijen te mogen begroeten:

Een bericht van verhindering ontvingen wij tot hùn en onze spijt van de volgende gezagdragers en vooraanstaanden:

Geachte aanwezigen, vooraleer het woord te verlenen aan onze ondervoorzitter, prof. Keersmaekers, zou ik zoals gebruikelijk eerst heel even willen terugblikken op het voorbije, academisch jaar, dat ons helaas niet altijd de onbeschaduwde vreugde en de volmaakte voldoening heeft geschonken die wij, veeleisende stervelingen, geneigd zijn ervan te verwachten. Na de viering van ons 100-jarig bestaan in oktober van vorig jaar, waarbij mijn wakkere voorganger Dr. Deschamps bloemen en feestklanken om zich heen heeft mogen strooien, hebben wij in de eerste helft van 1987 tot driemaal toe de vlag halfstok moeten hijsen. In één enkel seizoen zijn ons drie verdienstelijke, ook buiten de eigen kring zeer gewaardeerde collega's ontvallen: op 21 januari ons lid de dichter P.G. Buckinx, op 3 februari ons erelid prof. dr. Edward Rombauts en op 6 maart ons erelid prof. dr. Adolf Van Loey. En zeer onlangs, op 9 oktober, werden wij andermaal verrast door het droeve bericht dat ons

erelid prof. J. Vanderheyden overleden was. Zij hebben allen in ons hart en onze herinnering een eerbiedige stilte, vervuld van ontzag en bewondering, nagelaten. ‘En niets’ – ik citeer uit het gedicht ‘Na een afsterven’ van Jos De Haes:ⁱ

‘en niets kan deze stilte zo vergroten
als machteloze nietigheid dat kon.
Onmachtig peinzend hart, gij roeit gesloten
naar donkren oevergrond en horizon’.

Ik wou, dames en heren, waarde collega's, dat ik zoals Ovidius kon zeggen: ‘Haec brevis est nostrorum summa malorum.’ (= dit zijn, kort samengevat, al onze narigheden). Maar dit zijn ze helaas niet allemaal, het lot hanteert blijkbaar een zwaardere, doorslaander hamer dan de voorzitter van de Academie. Ik betreur het hierbij ook nog te moeten vaststellen, dat de zetels van twee toegewijde, arbeidzame seniores in de loop van 1987 bijna doorlopend onbezet zijn gebleven als gevolg van een langdurige ziekte: de zetel van prof. Maurits Gysseling, onze gezaghebbende naamkundige – die hier vandaag, tot onze vreugde, eindelijk toch weer present is – en de zetel van onze literaire Eminence Grise André Demedts, die ondertussen het erelidmaatschap heeft verkregen. Ook Maria Rosseels heeft, om deze sombere balans te besluiten, eind vorig jaar om gezondheidsredenen haar zetel ter beschikking gesteld en om het erelidmaatschap verzocht. Ik maak graag van de gelegenheid gebruik om hen alle drie een spoedig herstel – en wat prof. Gysseling betreft: een nieuwe aanloop tot vruchtbaar onderzoek – toe te wensen.

Al deze beproevingen en tegenslagen, zeer geachte toehoorders, hebben weliswaar de stemming gedrukt, maar geenszins onze activiteiten verlamd. Zowel in de commissievergaderingen en plenaire vergaderingen als op de openbare vergadering in Beauvoorde hebben wij boeiende lezingen beluisterd, waarmee de Academie – ik geloof niet dat ik tot grootspraak verval – haar blazoën heeft verguld. Op 27 mei hebben wij voor onze beide gewezen literaire adviseurs en dichters Karel Jonckheere en Bert Decorte een publiek forum gecreëerd, dat hen de gelegenheid verschafte om herinneringen op te halen aan hun ambtelijk verleden in dienst van het officiële letterenbeleid. Vele publicaties, waaronder bekroonde prijsvragen, het *Gedenkboek 1886-1986* en het *Jaarboek 1987*, zijn momenteel ter perse of in voorbereiding en mogen u ervan overtuigen dat de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde ondanks het ongewoon grote aantal vacatures ook in 1987 niet op haar lauweren heeft gerust. In de vacatures zal vermoedelijk binnen afzienbare tijd door de verkiezing van nieuwe leden worden voorzien en ik heb alle redenen om de verjonging van ons Genootschap, die naar alle waarschijnlijkheid het gevolg hiervan zal zijn, met vertrouwen tegemoet te zien. Ik kan u ondertussen alvast mededelen dat de Academie in haar vergadering van vorige woensdag de dichter Jan Veulemans tot opvolger van wijlen P.G. Buckinx heeft verkozen – een verkiezing die alleen nog op het fiat en de bekrachtiging van de Heer Minister wacht.

Ik zou nu nog wat verder in het verleden willen teruggaan, héél ver zelfs, om een beroemde dode uit de Nederlandse literatuur te herdenken en te huldigen. Vier eeuwen geleden, op 17 november 1587, zag Joost Van den Vondel in Keulen het levenslicht als zoon van een geëmigreerde, Antwerpse doopsgezinde. Wie, die middelbaar of hoger onderwijs heeft genoten, kent hem niet, de dichter van *Lucifer* en *Gysbregt van Aemstel*, van ‘Kinderlyck’ en ‘Op het stokske van Joan van Oldenbarnevelt’? Wie heeft nooit een vers van deze grote

Vlaamse Hollander, de prins der Nederlandse dichters, uit zijn hoofd moeten leren? We hebben allemaal een snuifje of een greepje Vondel in onze literaire bagage, al was het maar het tot een gemeenplaats belegen volkse gezegde dat de wereld een schouwtoneel is, maar dat is in feite niets, dat is onwetendheid vergeleken met de vrachten Vondel die onze ondervoorzitter, prof. dr. August Keersmaekers, in zijn uitpuilende bagage met zich meedraagt. Prof. Keersmaekers, dat hoef ik u nauwelijks nog te vertellen, is bijzonder goed thuis in de Gouden Eeuw. De Zuidnederlandse letterkunde van de 17de eeuw behoort tot zijn specialisatiegebieden, maar ook Hooft, Bredero, Vondel en vele dii minores uit het Noorden werden door hem in talrijke publicaties en lezingen deskundig geanalyseerd en geïnterpreteerd. Twee jaar geleden heeft hij op dit podium, tijdens de openbare vergadering, nog een hoogst interessante lezing gehouden over Bredero en de Spaanse Nederlanden – een dichter met wie hij als weinig anderen in ons taalgebied vertrouwd is en van wie hij een aantal tot dusver onbekende gedichten aan het licht heeft gebracht.

Het lag dan ook voor de hand, dames en heren, dat wij prof. Keersmaekers op grond van al deze referenties zouden uitnodigen om dit Vondeljaar luister bij te zetten met een spreekbeurt over de dichter, aan wiens voeten in het naar hem genoemde Amsterdamse park in de jaren 60 en 70 ‘de wildzang tierelierde’. Maar ik veronderstel dat collega Keersmaekers het niet dààrover zal hebben. Wij luisteren met belangstelling naar zijn uiteenzetting over ‘Een “Vondel” tussen Noord en Zuid’.

i

NA EEN AFSTERVEN

Jos De Haes

voor J.D.

De goede grond en 't lage water boeten
met stil bestaan. Een mensch roeit peinzend aan:
aan de andere zij, waarvoor we 't graf in moeten,
heeft hij vannacht een witte bloem zien staan.

Die was ontloken aan zijn teerste zorgen
van droom, met tinten van een lief gezicht.
Aan deze zij van 't graf en dezen morgen
ontwaakten meer en mensch in 't stille licht.

En niets kan deze stilte zoo vergrooten
als machteloze nietigheid dat kon.
Onmachtig peinzend hart, gij roeit gesloten
naar donkren oevergrond en horizon.

Gij rijgt de teerste bloemen aan elkander.
Uw leed waakt weiflend over land en meer.
Leef naast uzelf, onrijpe voor het Ander,
vol onbegrip... het leven doet u zeer.